

8. Фурсов О. Джерела фінансування оновлення основних засобів металургійних і машинобудівних підприємств / О. Фурсов // Схід. – 2007. – № 1. – С. 12-16.

УДК 330.341.1:65.016:664.76

О.П. ПЕТРЕНКО, асистент
Одеський державний аграрний університет

ІННОВАЦІЇ ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ ЗЕРНОВИРОБНИХ ТА ЗЕРНОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розглядається вплив інновацій на ефективність розвитку зерновиробних та зернопереробних підприємств. Визначаються напрями інноваційного розвитку для забезпечення ефективної діяльності підприємств.

Ключові слова: інновації, інноваційний розвиток, ефективний розвиток, зерновиробні та зернопереробні підприємства.

The impact of innovations on development efficiency of grain-producing and grain-processing enterprises is considered in article. There are defined the directions of innovation development to make provision for enterprises effective activity.

Keywords: innovation, innovative development, efficient development, grain-producing and grain-processing enterprises.

Вступ. Швидкість розвитку технологій, постійне зростання пропозицій у сфері технологій виробництва, поява великої кількості конкурентоздатних товарів та послуг вимагають від підприємства швидкої реакції на зміни та застосування сучасних методів і форм управління інноваційною діяльністю, створення умов для її активізації і підвищення ефективності. На ефективність виробництва зерновиробних та зернопереробних підприємств значно впливає інноваційна політика. Узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду у сфері інноваційної діяльності дає змогу виділити широкий спектр організаційно-економічних заходів, які можна реалізувати на різних рівнях управління з метою активізації інноваційних процесів.

Російські науковці Ю.В. Яковець та Б.Н. Кузик відмічають, що «інновації – це душа інвестицій, без інновацій капітальні вкладення можуть виявитися неефективними чи навіть шкідливими, продовжуючи життя неконкурентоспроможним товарам» [1, с. 143].

В наш час суспільство переходить до інноваційної спрямованості, оскільки саме володіння інформацією та інтелектуальним потенціалом визначає місце людини, підприємства, фірми в сучасному суспільстві. Першочергове місце відводиться нагромадженню інформації як основи суспільного прогресу, а вже потім розглядається нагромадження матеріального багатства як основи особистого добробуту. Інновація стає тим фундаментом, який визначає економічну міць країни та перспективи на світовому ринку [2, с.138].

Питанням інноваційного розвитку присвятили свої праці такі зарубіжні науковці, як Ю. Бріхем,

В.В.Бочаров, Л. Гітман, Є.В. Нагашев, Є.С. Стоянова, У.Ф. Шарп, Ю.В. Яковець. Вагомий внесок у розробку зазначених напрямів дослідження внесли такі вітчизняні науковці, як Л.П. Марчук, П.Т. Саблук, В.С. Шебанін, А.М. Поддєрьогін, С.А. Володін, І.О. Іртишева, П.А. Лайко, І.В. Прокопа, А.В. Лісовий, О.В. Шубравська та інші.

Проте ряд аспектів стратегії та практики активізації інноваційного розвитку зерновиробних та зернопереробних підприємств в період становлення ринкової економіки залишається недостатньо вивченим.

Постановка завдання. Проблема підвищення стабільності і ефективності виробництва та переробки зерна є однією з ключових у національній аграрній політиці. Вирішення цієї проблеми має чітко виражений регіональний характер, що обумовлено зростаючою відповідальністю регіонів за забезпечення населення продуктами харчування. Головні пріоритети розвитку зерновиробних та зернопереробних підприємств на найближчий період – забезпечення нарощування виробництва високоякісного зерна, стримування негативних процесів, що мають місце в сфері реалізації та просування товару до споживача, нарощування експортного потенціалу як зернової, так і зернопереробної галузей. Для цього є всі необхідні умови: родючі ґрунти, сприятливі кліматичні умови, наявність високоврожайних сортів. Проте далеко не всі проблеми виробництва та переробки зерна можна вирішити в сучасних умовах без впровадження інноваційного розвитку галузі. Актуальність проблеми, недостатній ступінь її дослідження стосовно засад багатокладної еконо-

міки, наявність невирішених і дискусійних питань зумовлюють мету статті.

Мета статті полягає у розкритті впливу інновацій на ефективність розвитку зерновиробних та зернопереробних підприємств.

Результати. Однією з головних умов ефективного розвитку підприємств є його конкурентоздатність. Процес інтеграції України у світове економічне співтовариство повинен будуватися на спеціалізації української економіки, з виявленням і нарощуванням унікальних конкурентних переваг галузевого рівня. Для України значним пріоритетом є існування продовольчого потенціалу, який ґрунтується на родючих українських чорноземах, сприятливому кліматі, давніх хліборобських традиціях. Україна завжди була великим постачальником хліба на світові ринки. Саме тому конкурентоспроможність зернових значною мірою визначає конкурентоспроможність усього сільського господарства країни [3, с. 83].

Формування конкурентоздатної стратегічної перспективи розвитку підприємства залежить насамперед від його інноваційної активності. Згідно Закону України, інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукти або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що

істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [4]. В активізації інноваційного розвитку, в першу чергу, зацікавлені самі підприємці. Це дає можливість виробництву нових, конкурентоспроможних товарів, як результат підприємство отримує більші прибутки, настає можливість швидко повернути вкладені кошти, накопичити вільний капітал і за його рахунок розширити виробництво. Також є зацікавленість і у працівників – це нові робочі місця, гарантована та своєчасно сплачена заробітна плата. Споживач, в свою чергу, завдяки інноваційному розвитку, отримує доступ до нових видів товарів з новими, кращими споживчими якостями. І, нарешті, держава отримує збільшення надходжень до бюджетів, приплив до держави іноземного капіталу. Проте держава, в свою чергу, повинна законодавчо, інфраструктурно та, в тому числі фахово, забезпечити підтримку інноваційного розвитку підприємств агропромислового комплексу (рис. 1).

Серед причин, які стримують інноваційний розвиток підприємств агропромислового комплексу можна виділити: дефіцит фінансових ресурсів, високі кредитні ставки, особливості економічного менталітету нових власників підприємств, тяжкий фінансовий стан багатьох зерновиробних та зернопереробних підприємств АПК, монополізацію певних

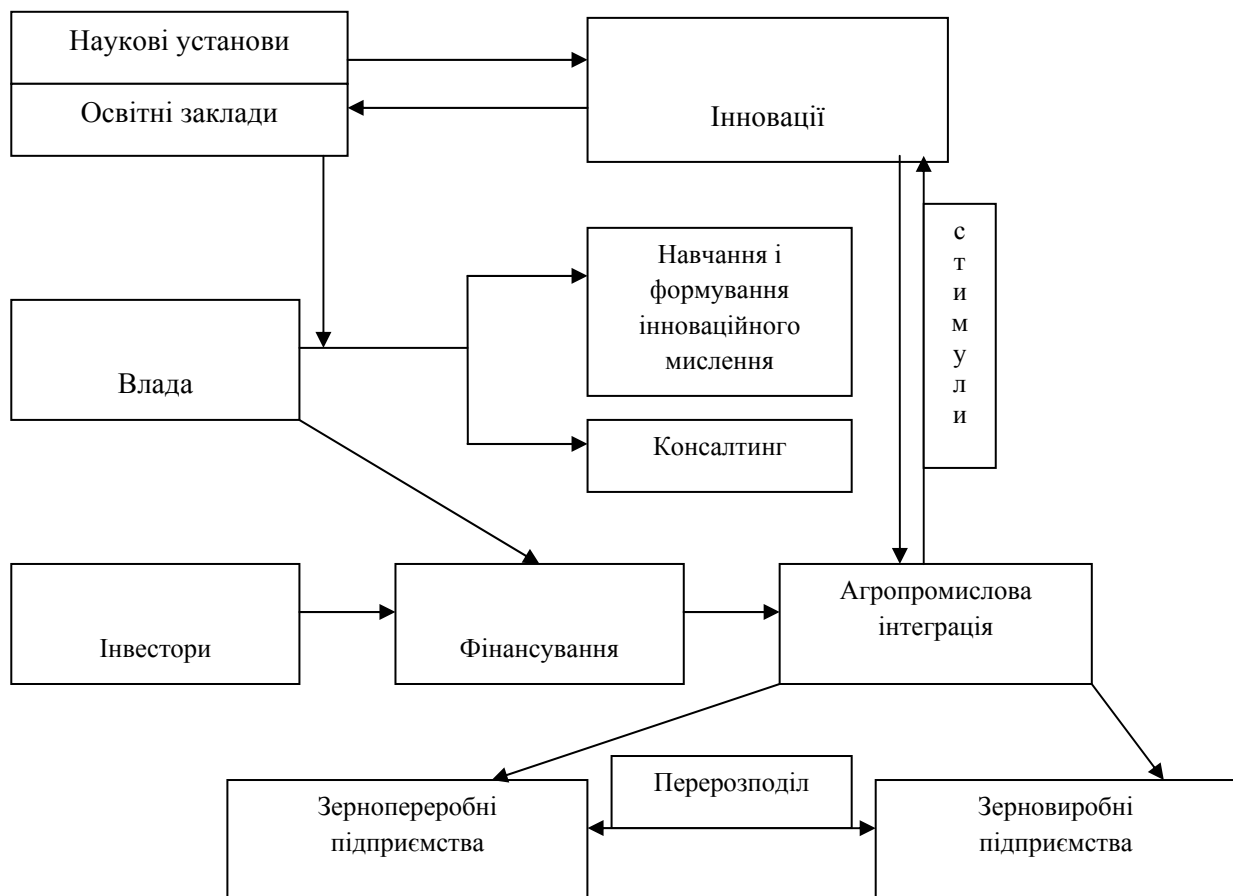

Рис. 1. Механізм інноваційного розвитку зерновиробних та зернопереробних підприємств

економічних сфер, економічну та політичну нестабільність, що підвищує рівень ризику, тощо. За цих умов, що останнім часом склалися в Україні, потрібне особливе державне управління інноваційною діяльністю.

Проблеми неефективності зернового господарства значною мірою пов'язані із фінансовими аспектами діяльності виробників, які продиктовані ринковими ситуаціями. Загальновідомо, що для того щоб фінансові проблеми були мінімальними, ринок повинен визнати продукцію, лише в цьому випадку вона може бути реалізована з прийнятним для виробника фінансовим результатом.

На думку фахівців [3, с. 83], для здійснення ефективного зерновиробництва мінімальна рентабельність виробництва зерна повинна становити 20%, а раціональна (в умовах України) - щонайменше 40%.

Така рентабельність створює необхідні умови для оновлення основних фондів та застосування технологій виробництва зерна, які дозволяють у подальшому здійснювати розширене відтворення зернового господарства.

Матеріально-технічне забезпечення зерновиробництва та ефективність праці не відповідають світовим стандартам і потребам галузі. Відсутність достатніх фінансових ресурсів стримує впровадження новітніх технологій, використання високоякісного насіння, обмежує застосування інших ресурсів. Виробництво зерна стає все більш залежним від впливів погодних факторів.

За умов економічної кризи та сучасного розвитку економіки аграрний сектор повинен брати на себе не тільки виконання традиційних функцій, але вважати пріоритетними такі функції, як ресурсозберігаюча, екологічна, ресурсопродукуюча.

Нераціональне використання земельних ресурсів і низька культура землеробства призводять до виснаження і деградації ґрунтів, зменшення вмісту в них гумусу та поживних речовин. Нині в Україні погіршується якість ґрунтів, зростає кількість малопродуктивних і деградованих угідь. Їх частка вже сягнула 16%. Площа деградованих ґрунтів щорічно зростає на 80 тис. га; 32,8% орних земель зазнали водної, а 54,2% - вітрової ерозії. Щорічні втрати ґрунту в Україні становлять приблизно 600 млн. тонн, з них втрати гумусу – 20 млн. тонн [5, с. 109].

Надмірна хімізація, значне забруднення землі пестицидами, гербіцидами й іншими хімічними речовинами призвели до виробництва екологічно небезпечної сільськогосподарської продукції.

У сучасних умовах, намагаючись зберегти і відтворити земельні ресурси, аграрії вдаються до використання інноваційних технологій обробки ґрунтів, здатних поєднати підвищення ефективності виробництва з ощадливим використанням сільськогосподарських угідь. Ці технології також сприяють відновленню рівноваги між елементами агроeko-

систем і забезпеченню адаптивності індустриальних форм сільськогосподарського виробництва до вимог відновлення навколишнього природного середовища.

Важливим напрямком ефективного розвитку зерновиробних та зернопереробних підприємств є оптимізація машинно-тракторного парку та обладнання по переробці зерна. Це, в свою чергу, дає можливість зменшити витрати на придбання технічних засобів на 18-20% і знизити собівартість продукції рослинництва на 15-20%.

Екологічна спрямованість розвитку аграрного виробництва – один із найважливіших напрямів наукових досліджень вчених – аграріїв.

На протигагу хімічно небезпечному сільськогосподарському виробництву в багатьох країнах світу набуло поширення органічне сільське господарство, метою якого є виробництво екологічно чистої продукції та яке виключає застосування хімічних засобів при вирощуванні зерна. Отже, в даному випадку використовується лише природний потенціал живих організмів та не допускається застосування синтетичних добрив, консервантів, регуляторів росту, пестицидів, антибіотиків тощо [6, с. 58].

Державне регулювання ринку зерна і недостатній розвиток інновацій в зерновиробництві та зернопереробній галузі не відіграє стимулюючої ролі щодо виробництва зерна та не здатне ринковими методами ефективно реагувати на впливи світового зернового ринку. Недостатніми є якість трудових ресурсів та стан науково-дорадчого супроводження зерновиробництва.

Взагалі, курс на впровадження нових технологій, куди входить і поверхневий обробіток ґрунту, і застосування сидеральних добрив, і багато інших інноваційних технологій, одержує все більшу підтримку і конкретне впровадження на великих площах. А це гарантія того, що область буде з хлібом, як кажуть, за будь-якої погоди.

Висновки. Інновації аграрного спрямування повинні бути адаптовані до тих чи інших ґрунтово-кліматичних умов, враховувати рівень соціально-економічного розвитку регіону, структуру галузей. Економічними і соціальними цілями політики розвитку агропродовольчої сфери регіону мають бути:

- формування економічно ефективного конкурентоспроможного сільськогосподарського виробництва і харчової промисловості на основі використання інноваційних технологій;
- науково-технічна і науково-виробнича інтеграція виробничих підприємств агропродовольчої сфери, наукових установ і освітніх закладів;
- забезпечення зайнятості населення (особливо на селі), досягнення прийняттого рівня доходів робітників.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Россия - 2050: стратегия инновационного прорыва / Б.Н. Кузык, Ю.В. Яковец - М.: ЗАО Издательство «Экономика», 2005. - С. 382.
2. Круш П.В. Економіка підприємства. Навчальний посібник / П.В. Круш, В.І. Подвігіна, Б.М. Сердюк. - К.: Ельга-Н, КНТ, 2007. – 780 с.
3. Голомша Н.С. Конкурентоспроможність зернових на аграрному ринку / Н.С. Голомша // Економіка АПК. - 2009. - С. 83.
4. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 року № 40-IV(витяг) // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 40, ст. 266
5. Россоха В.В. Економічний потенціал землі та проблеми його визначення в ринкових умовах господарювання / В.В. Россоха // Економіка АПК. - 2009. - №3. - С. 109
6. Марчук Л.П. Формування інноваційних можливостей аграрного виробництва / Л.П.Марчук // Економіка АПК. - 2009. - №12. - С. 58-61.
7. Кононенко М.П. Техніко-технологічні напрями підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва / М.П. Кононенко // Економіка АПК. - 2008. - №8. - С. 68.

УДК 658.589

ФЕДУЛОВА І.В., д-р екон. наук, доцент
 Національний університет харчових технологій, м. Київ

ДОСЛІДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА ДОПОМОГОЮ ЕКОНОМЕТРИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

Обґрунтовано доцільність використання математичного інструментарію економетричного моделювання для дослідження результативності інноваційної діяльності на прикладі промисловості загалом, харчової промисловості і хлібопекарної галузі. Отримані моделі дають можливість володіти інформацією про тип інноваційного розвитку, ступінь ефективності використання інноваційних витрат на сучасному етапі.

Ключові слова: інноваційна діяльність, економетричне моделювання, математична модель.

In article the econometric tools of mathematical modeling appropriateness is based to study the effectiveness of innovation on the example industry in whole and food and baking industry separately. These models enable to be well informed about the type of innovation progress and innovative cost effectiveness level for today.

Keywords: innovation, econometric modeling, mathematical model.

Вступ. Економічна наука в процесі дослідження основних об'єктивних причин розвитку суспільства використовує математичний апарат, який оперує значною кількістю математичних методів. Сьогодні в економічній науці на перший план ставиться проблема побудови економіко-математичної моделі як дієвого інструменту дослідження та прогнозування розвитку економічних процесів і явищ. Наявний математичний апарат економетричного моделювання дає можливість знайти чисельні розв'язки побудованих моделей, виступає важливим інструментом при розв'язанні задач різних рівнів і напрямків економічного розвитку, в тому числі при дослідженні ефективності інноваційної діяльності.

Постановка завдання. Сьогодні для дослідження економічних процесів дуже широко використовується кількісний інструментарій сучасної

математики та наявне програмне забезпечення. Оперування математичним апаратом виступає необхідною умовою для вирішення завдань і прийняття рішень для аналізу і прогнозування будь-яких економічних явищ.

Питаннями щодо розвитку дисципліни економіко-математичного моделювання займалися багато науковців, серед українських зокрема виділимо В.В. Вітлінського, Г.І. Великоіваненко [1], С.І. Наконечного, Т.О. Терещенко, Т.П. Романок [2], І.Г. Лук'яненко, Л.І. Краснікова [3], О.Т. Івашука [4].

В науковій літературі математичну модель представляють як «внутрішньо-замкнуту систему математичних співвідношень без протиріч, яка служить дієвим інструментом відтворення певного класу якісних або кількісних функціональних характеристик, властивих економічному процесу чи явищу, що вивчається» [4, с.5].